

**ОЛЕКСАНДР ЮХИМОВИЧ ЩЕРБАК – ВІДОМИЙ
УКРАЇНСЬКИЙ НЕВРОПАТОЛОГ І ФІЗІОТЕРАПЕВТ**
До 160-річчя від дня народження

Олександр Юхимович Щербак народився 25 червня (за іншими даним, 30 серпня) 1863 р. в м. Ніжин Чернігівської губернії (нині Чернігівської області). Освіту здобував у гімназії при Історико-філологічному інституті, яку закінчив у 1881 р. із золотою медаллю. Після закінчення гімназії вступив на медичний факультет Київського університету Св. Володимира, проте згодом перевівся на 3 курс Санкт-Петербурзької Військово-медичної Академії, яку закінчив у 1887 р., отримавши ступінь лікаря. Був нагороджений премією ім. Пальцева і залишений «лікарем для вдосконалення» у клініці психіатрії і нервових хвороб під керівництвом професора І. П.

Мержеєвського. У 1890 р. захистив дисертацію на тему «Материалы к учению о зависимости фосфорного обмена от усиленной или ослабленной деятельности головного мозга» на ступінь доктора медицини.

У 1891–1894 рр. О.Ю. Щербак знаходився у відрядженні за кордоном: удосконалювався в Е. Дюбуа-Реймона, П. Флексіга, В. Вундта, Штрауса, Франсуа, Франка, а в Сальпетрієрі – у Ж. Шарко.

Після повернення в Росію був одночасно призначений приват-доцентом Військово-медичної академії та професором Варшавського університету по кафедрі нервових і душевних хвороб. З 1 січня 1894 р. затверджений екстраординарним професором, а з 1897 р. – ординарним професором. У Варшаві організував курси викладання нервових хвороб, судової психіатрії та фізіологічної психології. У 1910 р. подав у відставку.

У 1911 р. О.Ю. Щербак за станом здоров'я оселився в м. Севастополь. З 1914 р. очолив відбудований Романовський Інститут фізичних методів лікування в Ялті (донедавна Кримський республіканський НДІ фізичних методів лікування і медичної

кліматології ім. І. Сеченова). Цим інститутом вчений керував упродовж 20 років, до останніх днів свого життя. О. Ю. Щербак створив новий, оригінальний напрям у фізіотерапії і вважається одним із фундаторів радянської фізіотерапії. Він вивчав гальванізацію і лікувальний електрофорез, створив свою оригінальну фізіотерапевтичну школу, за допомогою якої розробив ряд нових методів фізіотерапії: шийну діатермію, комірцевий і поясний метод, методи іонних і регіонарних рефлексів, нові методи дослідження ендокринної та вегетативної нервової систем. Вчений запропонував йодіонну пробу, методики дослідження теплорегуляційного рефлексу, кальцієвого, шкірно-м'язового та шкірно-шкірного рефлексів.

Вчений був автором понад 150 праць з питань нейрофізіології, невропатології, психіатрії, курортології та фізіотерапії. Видав підручник «Клинические лекции по нервным и душевным болезням» (1901).

Помер вчений 23 квітня 1934 р. на 71 році життя.

Іменем О.Ю. Щербака названо водолікарню в Луганську.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганіткевич Ярослав. Історія Української медицини в датах та іменах / Ярослав Ганіткевич. – Львів: НТШ, 2004. – 368 с. – Зі змісту: [Щербак Олександр Юхимович]. – С. 237.
2. Лихтерман Б. Щербак Александр Ефимович / Б. Лихтерман. // БМЭ в 36 томах. / гл. ред. А.Н. Бакулев; 2-е изд. – Москва: Советская энциклопедия, 1964. – Т. 34: Хлорофиллы – Экскохлеация. – Стб. 1121-1122.
3. Щербак Олександр // Енциклопедія українознавства. Словникова частина в 11 т. / гол. ред. В. Кубійович. – Львів: НТШ у Львові, 2000. – Т. 10: Хмельницький – Яшуржинський. – Стб. 3913.
4. Щербак Олександр Юхимович // УРЕ в 12 томах / гол. ред. М.П. Бажан; 2-е вид. – Київ: Гол. ред. УРЕ, 1985. – Т. 12: Фітогормони – Ї. – С. 459.